

ZGODOVINA ODNOSOV MED SLOVENCMI IN ZDA

MATJAŽ KLEMENČIČ

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija
matjaz.klemencic@guest.um.si

V prispevku so prikazani odnosi med Slovenci in ZDA od srede 19. stoletja, pa tudi odnosi med Republiko Slovenijo in ZDA. Eden ustanovnih očetov ZDA Thomas Jefferson naj bi potrjeval idejo o tem, da oblast izhaja iz ljudstva tudi na osnovi ustoličevanja karantanskih knezov. Škof Baraga in njegovi učenci so ob pokristjanjevanju ameriških Indijancev te poučevali tudi o kmetovanju in obrti. Slovenski izseljenci in njihovi potomci so v ZDA predstavljali več kot 10 % slovenskega prebivalstva v svetovnem merilu. Relativno veliko slovenskih Američanov je uspelo v politiki, saj jih najdemo tako med župani, kongresniki in senatorji v zakonodajnih zbornicah zveznih držav kot v kongresu ZDA. Po navezavi diplomatskih odnosov se sodelovanje med Slovenijo in ZDA krepi tako na ekonomskem, političnem, znanstvenem kot tudi na vojaškem področju. Zanimivo je tudi dejstvo, da je Sevničanka Melanija Knavs poročena z bivšim predsednikom ZDA Donaldom Trumpom in da njun sin tekoče govori slovensko.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.3.2023.21](https://doi.org/10.18690/um.3.2023.21)

ISBN
978-961-286-768-3

Ključne besede:

Slovenija,
ZDA,
priseljenci,
uspešni politiki,
sodelovanje,
Melanija Trump

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.3.2023.21](https://doi.org/10.18690/um.3.2023.21)

ISBN
978-961-286-768-3

Keywords:
Slovenia,
USA,
immigrants,
successful politicians,
cooperation,
Melania Trump

AMERICAN-SLOVENIAN RELATIONS IN THE PAST AND PRESENT

MATJAŽ KLEMENČIČ

University of Maribor, Faculty of Arts, Maribor, Slovenia
matjaz.klemencic@guest.um.si

The article deals with the relations between Slovenians and the USA since the mid - 19th century, as well as with the relations between the Republic of Slovenia and the USA. One of the founding fathers of the US Thomas Jefferson confirmed the idea that the right to govern comes from the people, also based on the procedure of enthronement of Carantanian princes. Bishop Baraga and his students and successors, while Christianizing the American Indians, also taught them about farming and crafts. Slovenian immigrants and their descendants in the USA represented more than 10% of the Slovenian population on a global scale. A relatively large number of Slovenian-Americans have succeeded in politics, as they can be found among mayors as well as among congressmen and senators in the legislative chambers of individual states and in the US Congress. After the establishment of diplomatic relations, the cooperation between Slovenia and the USA strengthened in the economic, political, scientific and military fields. It is also interesting to note that Melanija Knavs from Sevnica is married to former US President Donald Trump and that their son speaks Slovenian fluently.

University of Maribor Press

Slovensko-ameriški odnosi, to je odnosi med slovensko državo in ZDA, so se formalno pričeli s priznanjem slovenske države s strani ZDA v aprilu 1992, čemur je sledila navezava diplomatskih odnosov in izmenjava diplomatskega osebja (Klemenčič 2013, 155–201). Edini etnični Slovenec, ki je bil jugoslovanski poslanik v ZDA v času prve Jugoslavije, je bil Leonid Pitamic (1929–1934). »Številka dve« na Kraljevem (vele)poslaništvu v Washingtonu za njim je bil Vladimir Rybař, po drugi svetovni vojni pa so se Slovenci v ZDA morali zadovoljiti zgolj z mesti vodij konzulatov od Chicaga prek Clevelanda do Pittsburgha (Rahten, 2011, 664). Jugoslovanski generalni konzulat v Clevelandu je obstajal za krepitev stikov s tamkajšnjo slovensko skupnostjo in je bilo mesto generalnega konzula rezervirano za Slovence.

Slovensko-ameriški stiki segajo že v čase enega ustanovnih očetov ameriške države Thomasa Jeffersona, ki naj bi mu za navdih ob pisanju Deklaracije neodvisnosti služil oris ustoličevanja karantanskih knezov izpod peresa Jeana Bodina. Pri slednjem gre za to, da oblast izvira iz ljudstva, kar nakazuje prav ta obred (Felicijan, 1995). Prvi Slovenci, ki so dejansko prišli v stik z oblastmi ZDA, so bili slovenski misijonarji; najpomembnejši med njimi je bil škof Friderik Irenej Baraga, ki je deloval od tridesetih let 19. stoletja dalje. Namen njihovih dejavnosti je bila poleg pokristjanjevana staroselcev tudi skrb za njihovo izobraževanje v veščinah obrti in kmetovanja, da bi tako bili usposobljeni za stalno naselitev. Delali so tudi na oblikovanju indijanskih govorov v sodobne jezike po evropskih standardih in pripravili več normativnih slovníc. Slovenci so med ameriški Indijanci misijonarili vse do srede 20. stoletja (Markovič, 2017).

Množično naseljevanje Slovencev v ZDA je sledilo od sedemdesetih let 19. stoletja do leta 1924 ter med letoma 1947 in 1955. Med njimi so bili tudi duhovniki, ki so deloma preusmerili svoje poslanstvo od skrbi za Indijance k duhovni oskrbi slovenskih in drugih priseljencev (Klemenčič, 1995, 48–79: 141–140). Zanimivo je, da je ameriška država vedela, kdo so Slovenci in npr. v poročilih Dillinghamove komisije, ki je poročala tudi o razmerah v Evropi, ki so pripeljale do množičnega priseljevanja v ZDA, lahko preberemo točne orise slovenskega etničnega ozemlja (Dillingham, 1911). Slovenski izseljenci so se v Združenih državah Amerike pretežno naselili v strnjenih slovenskih naselbinah, v katerih marsikje živijo še danes. Glede na podatke ameriških ljudskih štetij, ki jih priznava tudi stroka, je živel leta 1920 v ZDA 208.552 slovenskih izseljencev in njihovih otrok (glede na materni

jezik). Za leto 2010 so ameriški statistiki na podlagi 5 % vzorca izračunali, da naj bi v ZDA živel 185.645 prebivalcev, ki so se prištevali k prebivalstvu slovenskega porekla (Klemenčič, Mrđenović, Šeruga 2020, 124). V ZDA je bilo okrog 800 slovenskih naselbin. Te predstavljajo dele nekega naselja z zgoščenim slovenskim poselitvenim jedrom, v katerem je obstajala vsaj ena od etničnih organizacijskih struktur – društvo bratskih podpornih organizacij, slovenski narodni dom, slovenska ali mešana katoliška oziroma evangeličanska etnična župnija ali pa uredništvo slovenskega etničnega časopisa (Klemenčič, 2013 A; Klemenčič 2008, 98–117).

Organiziranost slovenskih izseljencev v njihovih naselbinah je predstavljala tudi osnovo za vključevanje posameznikov iz vrst slovenske skupnosti v politiko na vseh ravneh. Člani slovenske skupnosti so postali člani ameriškega kongresa (tako predstavniškega doma kakor tudi senata ZDA). V vseh naselbinah, ki sem jih doslej raziskoval, je bila stopnja politične participacije slovenskih izseljencev vedno večja od številčne moči oziroma deleža slovenske skupnosti v mestu oziroma v okrožju. Če pogledamo primer Clevelanda, so Slovenci in njihovi potomci aktivno prisotni v političnem življenju mesta že od leta 1925 dalje. Od leta 1941 do leta 1944 je bil župan mesta Frank Lausche; v letih 1980–1989 pa je to funkcijo opravljal George Voinovich, ki je bil slovenskega porekla po materini strani. Tako Lausche kot Voinovich sta politično kariero nadaljevala in postala guvernerja zvezne države Ohio in ameriška zvezna senatorja iz Ohia (Lausche v letih 1945–1957 in 1947–1969, Voinovich v letih 1999–2011). Minnesota od leta 2006 v senatu ZDA predstavlja Amy Klobuchar. Med člani predstavniškega doma moramo omeniti Johna Blatnika iz severne Minnesote (od 1947 do srede sedemdesetih let 20. stol), v šestdesetih in sedemdesetih letih Joeja Skubitza iz Kansasa, Philipa Edwarda Ruppeja iz Michigana in tri člane ameriškega kongresa slovenskega porekla v osemdesetih letih: Dennisa Eckarta iz Clevelanda, Raya Kogovska iz Kolorada in Jamesa Oberstarja iz Minnesote. Na tem mestu naj omenim še Paula Gosarja, zaveznika Donalda Trumpa, ki v kongresu od leta 2013 predstavlja Arizono, a je po rodu iz klasične slovenske naselbine Rock Springs v Wyomingu (Klemenčič, Mrđenović, Šeruga 2020).

ZDA so v Sloveniji prisotne že od zgodnjih sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko je Ameriška informacijska agencija (USIS) odprla knjižnico in kulturni center v Ljubljani. Ameriški center si je prizadeval za krepitev odnosov med ZDA in prebivalci Socialistične republike Slovenije (Klemenčič, 2013).

Po plebiscitu 23. decembra 1990, ko so se prebivalci Slovenije odločili za samostojnost, je 25. junija 1991 Republika Slovenija razglasila neodvisnost. Združene države so novo republiko priznale 7. aprila 1992 in avgusta 1992 odprle novo veleposlaništvo v Ljubljani (Klemenčič, 2013). ZDA so se kot zmagovalke v hladnovojni blokovski konfrontaciji dolgo opredeljevale kot »garant statusa quo« v Jugoslaviji, kar je pomenilo, da so bile proti neodvisnosti njenih republik. Pri tem so vztrajale do zadnjega. Štiri dni pred razglasitvijo slovenske samostojnosti je Beograd obiskal ameriški državni sekretar James Baker. Njegov neposredni politični cilj je bil preprečiti proglašenje neodvisnosti Slovenije in Hrvaške. ZDA so takrat imele za cilj ohranitev Jugoslavije, ki bi se naj demokratizirala (Šumrada, 2016, 12–13). Rok Zupančič je oblikoval kronologijo ameriške politike do Jugoslavije oziroma do samostojnosti in neodvisnosti Slovenije: 1. Obdobje *preprečevanja* razpada SFRJ (od začetka 90. let do 25. junija 1991); 2. Obdobje *prepričevanja* mednarodne skupnosti o nujnosti nepriznavanja novih državnaslednic SFRJ (25. junij 1991–15. januar 1992); 3. Obdobje *obžalovanja*, priznanja neuspeha in iskanja izhodne strategije, ki je trajalo od priznanja ES do 7. aprila 1992, ko so ZDA priznale neodvisno Slovenijo (Zupančič, 2016, 318).

E. Allan Wendt je bil prvi veleposlanik ZDA v Sloveniji. Predsednik Bill Clinton ga je imenoval 26. maja 1993, na tem položaju je bil do 12. septembra 1995. V njegovem mandatu se je Slovenija pridružila programu »Partnerstvo za mir z Natom«. Victor Jackovich je Wendta nasledil 14. septembra 1995 in je služboval do 13. februarja 1998. V času svojega bivanja v Sloveniji se je osredotočal na spodbujanje gospodarskih vezi med državama in si prizadeval za krepitev možnosti Slovenije za članstvo v Natu in EU. V obdobju Jackovichevega mandata je Slovenija oktobra 1997 postala članica skupine držav programa Visa Waiver. Državljanji sodelujočih držav lahko potujejo v Združene države za določene poslovne ali turistične namene za bivanje 90 dni ali manj brez vizuma; državljani ZDA so seveda deležni enakih ugodnosti (US Department of State, Slovenia 2023). Letno ZDA obiše okoli 17.000 Slovencev, Slovenijo pa okrog 20.000 Američanov. Nancy Halliday Ely-Raphel je 2. septembra 1998 za veleposlanico ZDA v Sloveniji imenoval predsednik Clinton. Funkcijo je opravljala do 27. septembra 2001, v tem času pa je Slovenija postala članica Nata in EU. Ely-Raphel si je prizadevala tudi za krepitev dvostranskih odnosov med ZDA in Slovenijo, predvsem na področju trgovine in naložb. Johnnyja Younga je 24. oktobra 2001 za veleposlanika ZDA v Sloveniji imenoval predsednik George W. Bush. V njegovem mandatu je Slovenija podprla koalicijo pod vodstvom

ZDA v vojni v Iraku. Young si je prizadeval za krepitev bilateralnih odnosov med državama na področju varnosti, boja proti terorizmu in pri spodbujanju demokracije. Funkcijo je opravljal do 17. septembra 2004. Thomas Bolling Robertson je Younga nasledil 29. septembra 2004 in je služboval do 20. avgusta 2007. Robertson, karierni diplomat, je pred tem bil veleposlanik ZDA v Srednjeafriški republiki in na Slonokoščeni obali. V času svojega bivanja v Sloveniji si je prizadeval za krepitev odnosov med ZDA in Slovenijo zlasti na področju energetske varnosti, gospodarskega razvoja in človekovih pravic. Yousifa Ghafarija je 29. maja 2008 za veleposlanika ZDA v Sloveniji imenoval predsednik George W. Bush. Na položaju je bil kratek čas do 20. januarja 2009, ko je položaj prevzel predsednik Barack Obama. Ghafari je bil poslovnež z izkušnjami v avtomobilski industriji in se je osredotočal na spodbujanje trgovine in naložb med državama. Josepha A. Mussomelija je predsednik Obama 29. oktobra 2010 imenoval za veleposlanika ZDA v Sloveniji. Funkcijo je opravljal do 31. januarja 2015 in se osredotočal na krepitev ameriško-slovenskih odnosov na področjih, kot so varnostno sodelovanje, gospodarski razvoj in izobraževanje. Mussomeli je bil tudi dejavno vključen v spodbujanje demokracije in človekovih pravic v jugovzhodni Evropi. Brent R. Hartley je Mussomelija nasledil 5. decembra 2014 in je služboval do 16. julija 2018. Pred tem je bil namestnik vodje misije na veleposlaništvu ZDA v Sofiji v Bolgariji. Med službovanjem v Sloveniji se je osredotočal na krepitev gospodarskih vezi med državama in spodbujal ameriške naložbe v nastajajoči slovenski tehnološki sektor. Lyndo C. Blanchard je 24. julija 2019 za veleposlanico ZDA v Sloveniji imenoval predsednik Donald Trump. Funkcijo je opravljala do 20. januarja 2021 in se osredotočala na krepitev ameriško-slovenskega partnerstva na področjih gospodarskega razvoja, energetske varnosti in obrambnega sodelovanja. Susan K. Falatko je bila od 20. januarja 2021 do 17. februarja 2022 po Blanchardovem odhodu odpravna poslovnica na veleposlaništvu ZDA v Sloveniji. Falatkova je bila pred tem namestnica vodje misije na ameriškem veleposlaništvu v Ljubljani. Jamie Linder Harpootlian je bila 30. decembra 2022 imenovana s strani predsednika Joeja Bidna za veleposlanico ZDA v Sloveniji. Harpootlian je odvetnica in politična aktivistka z bogatimi izkušnjami v politiki Demokratske stranke. Je soproga demokratskega senatorja iz Južne Karoline (US Department of State, 2023).

Ameriški veleposlaniki v Sloveniji so odigrali pomembno vlogo pri krepitvi dvostranskih vezi ter spodbujanju demokracije, človekovih pravic in gospodarskega razvoja v regiji. Neumorno so si prizadevali za krepitev partnerstva med državama

in za večjo blaginjo slovenskega naroda. Veliko je tudi sodelovanja na znanstvenem in visokošolskem področju; med drugim v okviru Fulbrightovega programa, ki ga financira ameriška vlada, kjer vsako leto sodeluje 6–8 raziskovalcev in doktorskih študentov iz ZDA, ki študirajo in raziskujejo v Sloveniji; hkrati pa v ZDA raziskuje in študira 6–8 raziskovalcev in doktorskih študentov letno iz Slovenije.

Veleposlaniki republike Slovenije v ZDA so večinoma karierni diplomati (nekateri še iz jugoslovanskih časov kot na primer Petrič in Žbogar), ki so pred in po opravljanju funkcije veleposlanikov v ZDA opravljali najvišje politične funkcije v slovenski vladi in v Ministrstvu za zunanje zadeve, kar kaže na velik pomen, ki ga Republika Slovenija pripisuje odnosom z ZDA. Ernest Petrič je bil prvi slovenski veleposlanik v ZDA, ki je kot posebni odposlanec slovenske vlade še pred formalnim diplomatskim priznanjem v ZDA zastopal interese slovenske države (1991–1997). Nasledil ga je bivši zunanji minister Dimitrij Rupel (1997–2000). Sledil mu je bivši zunanji minister Davorin Kračun (2000–2004), temu pa bivši državni sekretar in bodoči zunanji minister Samuel Žbogar (2004–2008). Sledili so bivši državni podsekretar Roman Kirn (2009–2013), državni sekretar Božo Cerar (2013–2017), generalni sekretar ministrstva za zunanje zadeve Stanislav Vidovič (2017–2020) in državni sekretar Tone Kajzer (2020–2022) ter državni sekretar in bivši slovenski veleposlanik v Italiji in Veliki Britaniji Iztok Mirošič od leta 2023.

Od osamosvojitve Slovenije je bilo več obiskov voditeljev tako Slovenije iz ZDA kot Slovencev v ZDA. Predsednik Clinton je Slovenijo obiskal 21. junija 1999. V New York Timesu lahko preberemo: *Predsednik Clinton je to majhno novo državo, ki leži na Jadranu, danes izpostavil kot svetel primer, kaj je mogoče, če bi se ljudje odločili upreti etničnemu terorju Slobodana Miloševića. G. Clinton je rekel, da je prišel sem, da bi opozoril na dejstvo, da lahko jugovzhodna Evropa, ki je zdaj priljubljeno ime za Balkan, ustvari državo, ki je svobodna in uspešna. Slovenija je, je dodal Clinton, pokazala, da je mogoče zavrniti »morilsko vladavino« jugoslovanskega predsednika gospoda Miloševića* (Perlez 1999, A16).

16. junija 2001 se je George W. Bush na Brdu pri Kranju srečal z ruskim predsednikom Putinom. Gostitelja sta bila premier Drnovšek in predsednik Kučan. (Bruni, 2001) Junija 2008, med slovenskim predsedovanjem EU, je Slovenijo obiskal George W. Bush ob priliki vrha Evropske unije in ZDA (Meyers, Fathi 2008). Obama in Pahor sta se po drugi širitvi Nata večkrat srečala ob multilateralnih srečanjih Obame z voditelji držav srednje in vzhodne Evrope. Med drugim sta se

aprila 2010 udeležila svečane večerje voditeljev srednje in vzhodne Evrope v Pragi, ki je zaznamovala srečanje na najvišji ravni med državama. Pahor je med srečanjem izpostavil varnostne razmere v Bosni in Hercegovini ter Afganistanu in izrazil hvaležnost ZDA za nenehno podporo pri krepitvi zaupanja med voditelji Zahodnega Balkana (Baker, 2010).

Februarja 2011 je takratni slovenski premier Pahor obiskal ZDA. Med obiskom se je srečal z več demokrati, med drugim s senatorjema Tomom Harkinom in Amy Klobuchar, podpredsednikom Josephom Bidnom, ter se v Beli hiši na kratko srečal s predsednikom Barackom Obama. Pogovarjal se je tudi z več poslovneži in imel predavanje na Univerzi Johnsa Hopkinsa o odnosih med ZDA in Evropsko unijo. Pogovori z ameriškimi politikami so se osredotočili na gospodarski razvoj obeh držav, dvostranske odnose pa so ocenili kot zelo konstruktivne. V spremstvu Pahorja je bil slovenski zunanji minister Samuel Žbogar (NN, 2011).

Slovenija in ZDA sodelujeta kot članici več mednarodnih organizacij, med drugim Združenih narodov, Organizacije Severnoatlantske pogodbe, Evroatlantskega partnerskega sveta, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke in Svetovne trgovinske organizacije. Slovenija je tudi opazovalka pri Organizaciji ameriških držav (US Department of State 2023).

Leta 2017 je predsednik ZDA postal Donald Trump, ki je poročen s Sevnčanko Melanijo Knavs. Njun sin Barron tekoče govori slovenski jezik; Sloveniji pa Trumpova administracija ni posvetila posebne pozornosti (Jordan, 2020).

Trumpova administracija je ameriško zunanjo politiko preusmerila k čistemu poslu in prepustila državam, da v mednarodnih odnosih sledijo lastnim interesom. Trumpova administracija je prepoznala potencial Slovenije, da služi ameriškim interesom, zaradi česar je avgusta 2020 prišel državni sekretar Mike Pompeo. Ohranjanje tesnega partnerstva z ZDA je v slovenskem interesu. Janševa vlada je dala prednost ameriškim interesom glede varnosti omrežij 5G in z ZDA podpisala dvostransko izjavo, ki drugim visokotehnološkim ponudnikom preprečuje vstop na slovenski trg. Slovenija je rade volje prisluhnila temu izključno ameriškemu geopolitičnemu interesu (Glaube, 2020).

Še pred dokončno razglasitvijo izida ameriških predsedniških volitev leta 2020 je takratni slovenski premier Janez Janša preko Twitterja čestital Donaldu Trumpu za zmago (NN, 2020; STA 2020). Seveda je na teh volitvah zmagal Joe Biden. Slovenska Američanka, senatorka Amy Klobuchar pa je vodila njegovo inavguracijo 20. januarja 2021 (Condon, 2020).

Na področju gospodarskega sodelovanja je bil največji projekt, v katerem so ZDA sodelovale še s Socialistično republiko Slovenijo (in Hrvaško), projekt izgradnje Nuklearne elektrarne Krško (NEK). Elektrarna je bila zgrajena v poznih sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih, komercialno obratovati pa je začela 1. januarja 1983. Odločitev za gradnjo elektrarne je padla v poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja, gradnja pa se je začela leta 1974. Gradnjo tovarne je izvedel konzorcij podjetij iz različnih držav, vključno z ZDA, Francijo, Nemčijo in Jugoslavijo. Inženirsko zasnovo je izdelalo ameriško podjetje Westinghouse, reaktorsko posodo pa je izdelal francoski Framatome. Turbino in generator je dobavil nemški Siemens, hladilne stolpe pa jugoslovansko podjetje. Elektrarna je bila deležna več nadgradenj in prenov, da bi zagotovila varno in zanesljivo delovanje. Pričakuje se, da bo delovala še vrsto let. Gradnja drugega bloka jedrske elektrarne Krško je ključno vprašanje v slovensko-ameriških odnosih. Tako Janša kot nekdanji premier Marjan Šarec sta gradnjo podpirala in favorizirala ameriškega ponudnika Westinghousa, ki že posluje v Krškem. Je pa Janševa vlada pokazala večjo zavezanost tesnemu povezovanju z ZDA kot Šarčeva (US Department of State 2023). Golobova vlada pa okleva, ali bi sploh gradila drugi blok jedrske elektrarne.

Glede na analize State Departmenta ima Slovenija močno gospodarstvo z odlično infrastrukturo, dobro izobraženo delovno silo in bližino evropskih prometnih vozlišč. Izvoz je glavno gonilo slovenske gospodarske rasti, saj je 75 % zunanje trgovine v EU. ZDA so tretji največji vir tujih naložb v Sloveniji, tako pri neposrednih kot pri posrednih naložbah prek podružnic v tretjih državah (US Department of State, Slovenia 2023). Združene države in Slovenija imata sporazum o vzajemnem obdavčevanju in sporazum o socialni varnosti, kar pripomore k olajšanju gospodarskega sodelovanja med državama.

ZDA so največja neevropska trgovinska partnerica Slovenije. V okviru Zakona o podpori vzhodnoevropski demokraciji (SEED) so ZDA regiji zagotavljale tehnično pomoč pri konkurenčnosti podjetij, bančni in pokojninski reformi, konkurenci in

prestrukturiranju dolga. Glede na napredek Slovenije na teh področjih je bila Slovenija med prvimi tranzicijskimi državami, ki so uspele upoštevati ta program. Slovenija je članica Evropske unije in za trgovinske odnose velja slovensko, EU in ameriško pravo (SURS, Julij 2022).

Na podlagi podatkov Svetovne banke lahko ugotovim, da se je letna blagovna menjava med ZDA in Republiko Slovenijo med letoma 1992 in 2022 zelo povečala. Med leti 1992 in 2000 je Slovenija izvozila v ZDA za približno 60–80 milijonov ameriških dolarjev, uvozila pa za približno 200–300 milijonov ameriških dolarjev letno. Od leta 2001 do 2010 je Slovenija izvozila v ZDA za približno 350–550 milijonov ameriških dolarjev, uvozila pa za približno 800–1,1 milijarde ameriških dolarjev letno. Med leti 2011 in 2020 je Slovenija izvozila v ZDA za približno 600–900 milijonov ameriških dolarjev, uvozila pa za približno 1,1–1,6 milijarde ameriških dolarjev letno.

ZDA sodelujejo s slovensko vojsko pri izboljšanju sodelovanja in interoperabilnosti s silami Nata. Slovenija je imela ključno vlogo pri omogočanju napotitve mirovnik sil v Bosno in Hercegovino po Daytonskem sporazumu leta 1995. Slovenska vojska pa še naprej sodeluje z ameriški in mednarodni enotami pri stabilizacijskih in obnovenih prizadevanjih po vsem svetu; zlasti pa na področju Zahodnega Balkana. Slovenija zagotavlja vojake skoraj vsem Natovim misijam, s čimer krepi stabilnost zlasti na Zahodnem Balkanu in krepi obrambo pred transnacionalnimi grožnjami, kot je terorizem. Slovenija je ob podpori ZDA leta 1998 ustanovila neprofitno organizacijo ITF Enhancing Security za izvajanje humanitarnega razminiranja na Zahodnem Balkanu. Od takrat sta se razpon in geografski obseg dejavnosti ITF razširila. Ministrstvo za zunanje zadeve ZDA je namenilo več kot 220 milijonov dolarjev za podporo programom ITF za razminiranje, odstranjevanje zalog, zgodnje opozarjanje in pomoč žrtvam min (US Department of State, Slovenia 2023). Varnostna pomoč ZDA je Sloveniji pomagala povečati njen prispevek h globalni varnosti in izpolniti zaveze članice Nata, hkrati pa spodbujati mir in varnost na Zahodnem Balkanu. ZDA Sloveniji več ne nudijo razvojne pomoči (US Department of State, Slovenia 2023).

Odnosi med Slovenci in Američani in medsebojno poznavanje segajo daleč v zgodovino. Dobri odnosi in vzajemno koristno sodelovanje med državama tako na gospodarskem, političnem, znanstvenem pa tudi vojaškem področju se razvijajo in krepijo od navezave diplomatskih odnosov med Slovenijo in ZDA dalje.

Literatura in viri

- Baker, P. (2010). Obama to meet with 11 European Leaders, *New York Times* 2. april 2010.
- Bruni, F. (2001). Bush and Putin explore Hopes of Forging Closer Ties. *New York Times* 16. junij 2001.
- Condon, P. (2021). For Sen. Amy Klobuchar a speaking role in Biden's inauguration, *Minneapolis Star Tribune*, 20. januar 2021, 2.
- Dillingam, P.W. (1911). *Dictionary of Races or Peoples US Immigration Commission Reports vol.5 Senate Document 662*, 61 st Congress, 3rd Session.
- Felicijan, J. (1967). *The Genesis of the Contractual Theory and the Installation of the Dukes of Carinthia*. Klagenfurt: Družba sv. Mohorja v Celovcu.
- Gašparič, J., Šorn, M. (ur.), *Četrto stoletje Republike Slovenije – izživi, dileme, pričakovanja*, Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino, 9–15.
- Glaube, A. (2020). Pompeo v Sloveniji v četrtek; gostita ga Pahor in Janša, *Dnevnik* 7. avgust 2020, 1.
- Jordan, M. (2020). *The Art of her Deal, The untold story of Melania Trump*. New York: Simon and Schuster.
- Klemenčič, M. (1987). *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslaviji : naseljevanje, zemljepisna razprostranjenost in odnos ameriških Slovencev do stare domovine od sredine 19. stoletja do konca druge svetovne vojne*. Maribor: Obzorja.
- Klemenčič, M. (1995). *Slovenes of Cleveland : the creation of a new nation and a new world community Slovenia and the Slovenes of Cleveland, Ohio*. Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba; Ljubljana: Scientific Institute of the Faculty of Arts, , ilustr. Seidl's set of books, book 14.
- Klemenčič, M. (2008). Slovene periodicals in the USA, 1891–1920. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja*. [Tiskana izd.]. 55, 98–117.
- Klemenčič, M. (2013). The international community and the FRY/belligerents, 1989–1997, Ingrao, C. (ur.), Emmert, T.A. (ur.). *Confronting the Yugoslav controversies: a scholars' initiative*. 2nd ed. West Lafayette Indiana: Purdue University Press, Washington (D. C.): United States Institute of Peace Press, 155–201.
- Klemenčič, M. 2013 A: Slovenes and Slovene Americans, 1870-1940. Barkan, E.R. (ur.). *Immigrants in American history: arrival, adaptation, and integration*. Santa Barbara; Denver; Oxford: ABC-CLIO, 2013. 2, 613–622.
- Klemenčič, M., Mrdenović, M., Šeruga, T. (2020). *Politična participacija slovenskih etničnih skupnosti v ZDA: študija primerov Clevelanda, Ohio, in Elyja, Minnesota*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze, ilustr. Mednarodna knjižna zbirka Zora, 140.
- Irena Marković, I. (2017). *Irenej Friderik Baraga misijonar in škof med Otavci in Očiprejci*. Celovec: Mohorjeva založba.
- Meyers, S.L., Fathi, N. (2008). European Leaders back Bush on Iran. *The New York Times*, 11 Junij 2008. <https://www.nytimes.com/2008/06/11/world/europe/11prexy.html>, odvezeto 5. 4. 2023.
- NN (2011). Pahor končal obisk ZDA, *Dnevnik*, 10. februar 2011, 12.
- NN (2020). Slovenian PM congratulates Donald Trump for Winning Election. *The Brussels Times* 4. november 2020, 1.
- Perlez, J. (1999). Crisis in the Balkans, President Clinton Lauds Slovenes for Resisting Serbs *New York Times*, 148 (51561), 22. junij 1999, A 16.
- Rahten, A. (2011). Očrt slovenske diplomacije ali diplomacije Slovencev. *Teorija in praksa: revija za družbena vprašanja*. Maj–jun. 2011, letn. 48, št. 3, str. 646–667, 814.
- STA (2020). Coalition Joins Criticisms of Jansa over Biden Tweets, *Slovenia Times* 10. november, 2020, 1.
- SURS (2022). Statistični urad RS, julij 2022, odvezeto 5. 4. 2023.
- Šumrada, J. (2016). Mednarodno priznanje Republike Slovenije – pregled nekaterih ključnih vprašanj,

- U. S. Department of State (2023). »A Guide to the United States' History of Recognition, Diplomatic, and Consular Relations, by Country, since 1776: Slovenia«, *Office of the Historian*, dostopno na: <https://history.state.gov/countries/slovenia/>, odvzeto 6. 3. 2023.
- U. S. Department of State (2023). »U. S. Relations With Slovenia«, *U. S. Department of State*, dostopno na: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-slovenia/>, odvzeto 5. 3. 2023.
- Zupančič, R. (2016). Preprečevanje, prepričevanje, obžalovanje: ZDA, razpad SFRJ in diplomatsko (ne)priznanje neodvisnosti in samostojnosti Republike Slovenije (1990–1992). *Teorija in praksa*, 53, 2016, št. 2, 312–344.